

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ ปู่พุดศักราช 2562 - 2563: แนวคิดและกลวิธีทางวรรณศิลป์*

Poetry in honor of His Majesty the King on the Year 2019 – 2020:
Themes and Art of Literature Techniques

ณัฐนันท์ ปานกุล¹ / สมเกียรติ รัชชมณี² / ธัญญธร เส็งเนตร³
Natthanan Pankun¹ / Somkiat Rakmamee² / Thanyathon Sengnet³

^{1,2,3} ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900, ประเทศไทย
^{1,2,3} Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

Corresponding author. Email: Kaaaataiii@gmail.com

Received: August 4, 2023

Revised: August 23, 2023

Accepted: August 25, 2023

Abstract

This study aimed to analyze the poetry's content, concepts, and literary techniques in honor of His Majesty King Maha Vajiralongkorn. The results were that the content related to royal duties, ceremonies, honor, benevolence, and conduct was found. Moreover, the concepts of the king as a divinity, the country's leader, a person with legitimate power, a person who performs royal duties for the people, a person with the virtues of a king (Dasavidharajadhamma), and a person with righteousness were found. Lastly, in terms of literary techniques, the poetry forms were Klon, Klong, Chan, and Kavya. The poetry techniques employed included rhyme, word choice, repetition, and synonyms. Figurative language was a figure of speech showing mercy, intuition, prestige, benevolence, and honor.

Key words: Poetry in Honor of His Majesty the King, Themes and Literary Techniques

*บทความวิจัยจากวิทยานิพนธ์เพื่อการสำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์เนื้อหา แนวคิด และ กลวิธีทางวรรณศิลป์ใน บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลการวิจัยพบว่า บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ ด้านเนื้อหาพบเนื้อหาเกี่ยวกับ พระราชกรณียกิจ พระราชพิธี การแสดงพระเกียรติยศ-พระเกียรติคุณ พระมหากษัตริย์คุณ และ พระราชจริยวัตร ด้านแนวคิดพบ แนวคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในฐานะสมมติเทพ ทรงมีหน้าที่ในฐานะ ผู้นำของประเทศ ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจอันชอบธรรม ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อปวงชน ทรงไว้ซึ่ง ทศพิธราชธรรม และพระมหากษัตริย์ทรงเป็นธรรมราชา ส่วนด้านกลวิธีทางวรรณศิลป์ได้แก่ การใช้รูปแบบ คำประพันธ์ พบคำประพันธ์ประเภทกลอน โคลง ฉันท์ และกาพย์ การใช้ศิลปะการประพันธ์ พบการสร้างคำ ให้มีเสียงสัมผัส การสรรคำ การซ้ำคำ และการหลกาคำ การใช้ภาพพจน์ พบการใช้ภาพพจน์ที่แสดงถึง พระเมตตาที่เปี่ยมล้น ภาพพจน์แสดงพระปรีชาญาณและพระบารมี ภาพพจน์แสดงพระมหากษัตริย์คุณ และภาพพจน์แสดงพระเกียรติคุณ

คำสำคัญ: บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ แนวคิดและกลวิธีทางวรรณศิลป์

บทนำ

วรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติหรือสรรเสริญพระเกียรตินั้น ผู้เขียนมักสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อแสดงความจงรักภักดีและยกย่องเทิดทูนพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ เนื้อหาของบทประพันธ์นิยมนำมาถว้ถึงพระราชกรณียกิจ พระคุณสมบัติ พระราชจริยวัตร หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ เพื่อแสดงถึงพระเกียรติคุณให้ปรากฏชัดเจน โดยใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์เพื่อความสวยงามของบทประพันธ์ (Sakoolrukkwamsook, 2010, p. 20) บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดออกมานั้นมักแสดงแนวคิดที่ผู้ประพันธ์มุ่งเทิดทูน ดังที่ Sakoolrukkwamsook (2011, p. 1) กล่าวถึงเจตนาแห่งบทประพันธ์เหล่านั้นว่า เพื่อเทิดทูนพระมหากษัตริย์และแสดงความจงรักภักดีของประชาชนต่อพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ ในด้านรูปแบบของคำประพันธ์ มีการใช้คำประพันธ์อย่างหลากหลาย ทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย เพื่อส่งเนื้อหาและแนวคิดที่น่าเสนอนั้นให้จดตามเจตนาของผู้ประพันธ์ และด้วยเหตุผลดังกล่าวมา บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติจึงมีคุณค่าด้านต่าง ๆ ตลอดจนการแสดงให้เห็นถึงพระบุคลิกภาพของพระมหากษัตริย์ ให้คุณค่าด้านประวัติศาสตร์และพงศาวดาร อีกทั้งยังให้คุณค่าด้านวรรณศิลป์ (Saengthaksin, 1994, pp. 38-39)

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ ผู้ประพันธ์มุ่งสร้างสรรค์ขึ้นในวาระหรือโอกาสมหามงคล อันเนื่องมาจากพระราชพิธีต่าง ๆ หรือโอกาสพิเศษต่าง ๆ เป็นต้นว่า พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา หรือเสด็จพระราชดำเนินไปในพระราชพิธี พิธีงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งที่หน่วยงานราชการ หรือเอกชนจัดขึ้นตามความเหมาะสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“สี่ทฤษฎาเสด็จขึ้น ประทับอาสน์สุวรรณ เครื่องราชกกุธภัณฑ์ เป็นกษัตริย์รมฉัตรแก้ว	เฉลิมฉัตรชัย เพริศแพรว ทรงประดับ ปกเกล้าชาวสยาม (Sueabunsi, 2019)
--	---

บทประพันธ์นี้แต่งเป็นโคลงสี่สุภาพ มุ่งเฉลิมพระเกียรติในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ส่วนที่ตัดตอนมานี้กล่าวถึงการเสด็จเฉลิมฉัตรชัยสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ และแสดงให้เห็น การทรงเป็นผู้ปกครองให้ประชาชนมีความสุขโดยใช้ความเปรียบว่าประหนึ่งเป็น “รมฉัตรแก้ว” ทั้งเลือกใช้ ศัพท์และราชาศัพท์ให้สวยงามสมพระเกียรติ เช่น “เฉลิมฉัตรชัย” “ประทับ” “เพริศแพรว”

“เฉลิมขวัญพระภูบาลสรายุخين เฉลิมชนมพรรษาพระภูวนัย ทวยราษฎร์ทุกขัรอนทรงผ่อนให้ พระมิ่งขวัญบรมนาถจอมจักรี	เรจรีนยินดีดีสมัย เทพวยชัยแช่ช่องปองยินดี จิตอาสาด้วยใจไม่หน่ายหนี สดุดีขอพระองค์ทรงพระเจริญ” (Phakmaruek, 2020)
--	--

บทประพันธ์ข้างต้นเป็นกลอนสุภาพ กล่าวถึงวันเฉลิมพระชนมพรรษา มีความเด่นที่ผู้ประพันธ์ ได้ใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ด้วยการหลากคำ เพื่อสื่อความให้ไพเราะและสร้างความหมายดังจะเห็นได้จากการใช้คำเรียกพระมหากษัตริย์ว่า “พระภูบาล” “พระภูวนัย” “พระมิ่งขวัญ” “บรมนาถ” และ “จอมจักรี”

“ฉัตรมงคล ที่สี่ ทฤษฎา กษัตริย์ราช แห่งชาติไทย ธ “จะสืบ สานรักษา และต่อยอด” ด้วยเดช พระบุญญา บารมี	บรมราชา ภิกษศรี จักรีสมัย เฉลิมไอศวรรย์ราชย์ ราษฎร์ยินดี ให้ไทยปลอด รอดทุกข์ เนาสุชี เรื่องรู้จี้ ดังแสงทอง คู่ผองชน (Sonphrom, 2020)
---	---

บทประพันธ์นี้เป็นกลอนสุภาพ เฉลิมพระเกียรติเนื่องในพระราชพิธีฉัตรมงคลซึ่งสืบต่อมาจาก พระราชพิธีบรมราชาภิเษกในปีก่อน ได้กล่าวอ้างถึงพระราชปณิธานว่า “จะสืบสาน รักษา และต่อยอด” ทั้งได้เปรียบพระบารมีว่า “ดังแสงทอง” ที่แผ่ปกป้องคุ้มครองประชาชน

ผู้วิจัยเห็นว่าบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติเนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ฉัตรมงคล และเฉลิมพระชนมพรรษา ที่หน่วยงานแต่ละแห่งรวมถึงวงพสกนิกรโดยทั่วไปได้ประพันธ์ขึ้นนั้นล้วนมีความไพเราะงดงาม น่าสนใจ มีรูปแบบคำประพันธ์ที่หลากหลาย และใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่น่าสนใจ จึงมุ่งที่จะศึกษาวิเคราะห์บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ และนำเสนอเป็นผลการศึกษา อันจะเป็นแนวทาง ในการสร้างสรรค์บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาจากบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดจากบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
3. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางวรรณศิลป์ในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและเข้าถึงเนื้อหาของบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. ทำให้ทราบแนวคิดจากบทประพันธ์ของบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
3. ทำให้ทราบและเข้าใจกลวิธีทางวรรณศิลป์ ในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
4. ทำให้ได้เห็นแนวทางในการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ประเภทเฉลิมพระเกียรติและความงามทางวรรณศิลป์ในอันที่จะนำไปใช้เป็นความรู้และแนวทางสร้างสรรค์ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติเนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ และเมื่อทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นพระบาท สมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในพระราชพิธีฉัตรมงคล และพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา จากสื่อออนไลน์ ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2562 ถึง เดือนกรกฎาคม 2563 ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ และได้คัดเลือกเอาบทประพันธ์ที่เห็นว่ามีความเหมาะสมในรูปแบบต้นหลักชนนี้ เนื้อหาและการใช้ภาษา ได้บทประพันธ์ทั้งสิ้นจำนวน 118 ส่วนวน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ หมายถึง ถ้อยคำที่แต่งขึ้นตามรูปแบบต้นหลักชนคำประพันธ์โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และการใช้รูปแบบคำประพันธ์หลายอย่างร่วมกัน ซึ่งแต่งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในพระราชพิธีต่าง ๆ

กลวิธีทางวรรณศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการแต่งบทร้อยกรองด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความไพเราะงดงาม

แนวคิด หมายถึง ความคิดสำคัญที่ผู้แต่งบทประพันธ์ถ่ายทอดออกมาสู่ผู้อ่าน เป็นทั้งความคิดและความคิดเห็นที่มุ่งสื่อสารเพื่อให้ความหมายแก่บทประพันธ์นั้น ๆ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ

Naseeken (2019) กล่าวว่า บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ หมายถึง งานประพันธ์ที่มีการเขียนพรรณนาพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ โดยผู้แต่งอาจเกิดแรงบันดาลใจจากพระปรีชาสามารถทางการปกครอง การรบ หรือจากการที่บ้านเมืองมีความร่มเย็นเป็นสุขโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้คุ้มครองรักษา ทั้งนี้ Ratnaprechachai (2011) กล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน ว่า วรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติ หมายถึง สื่อที่แสดงถึงความจงรักภักดีของประชาชนที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสร้างสิทธิธรรมทางการเมืองแก่พระมหากษัตริย์ และสะท้อนภาพลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ในมุมมองของประชาชน จึงอาจสรุปได้ว่า บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ หมายถึง บทประพันธ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีของประชาชนที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ผ่านการใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ เช่น การกล่าวถึงพระราชกรณียกิจ การกล่าวถึงพระคุณสมบัติ การกล่าวถึงพระราชจริยวัตร หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ สะท้อนแนวความคิดเกี่ยวกับ “พระราชฐานะ” ของพระมหากษัตริย์ในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้เป็นอย่างดี เพราะ คดีเรื่อง “เทวราชา” ดังที่ Pramoj (1982, p. 34) กล่าวว่า “มีความศักดิ์สิทธิ์ เช่นเดียวกับพระเป็นเจ้ามาปรากฏพระองค์... ต้องประทับบนพระที่นั่งหรือราชบัลลังก์ซึ่งตั้งอยู่บนที่สูง และจำหลักให้เหมือนเขาพระสุเมรุอันเป็นที่สิงสถิตของพระเป็นเจ้า... ผู้ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทจะต้องถวายบังคมสามคาบแล้วหมอบเฝ้า...” มีการกำหนดใช้ราชาศัพท์ที่สะท้อนให้เห็นถึง “พระราชฐานะ” ที่สูงกว่าบุคคลทั่วไป เช่น “ได้เฝ้าละอองธุลีพระบาท” Sakoolrukkwamsook (2011) นอกจากนี้ยังสะท้อนภาพลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ในอดีต และมีบทบาทสำคัญเป็นบันทึกเหตุการณ์บ้านเมือง รวมทั้งแสดงความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อปวงชน Naseeken (2019)

เนื้อหาของบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ

Wara sitthichai (2006, pp. 33-35) ได้กล่าวถึงเนื้อหาของบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติไว้ว่า ประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 การสรรเสริญพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์และบทขอพรอำนวยพรให้พระมหากษัตริย์ทรงเจริญในพระเกียรติยศนั้น ส่วนที่ 2 คือ เหตุผล เรื่องราว เหตุการณ์สนับสนุนให้เห็นถึงพระเกียรติยศและคุณงามความดีซึ่งสมควรยกย่องเชิดชู ได้แก่

1. การกล่าวถึงพระราชประวัติเพื่อให้เห็นว่ามีการสืบสันตติวงศ์มาโดยลำดับ

2. การกล่าวถึงสภาพบ้านเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทำให้ต่างชาติอยากพึ่งพา และแสดงถึงความเจริญของชาติอันเป็นผลมาจากพระปรีชาสามารถในการปกครอง
3. การกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการบ้านเมือง เพื่อแสดงถึงพระสติปัญญา ความกล้าหาญ ความเสียสละเพื่อชาติของพระมหากษัตริย์ให้เห็นประจักษ์
4. การกล่าวถึงพระราชพิธีต่าง ๆ เพื่อแสดงว่าพระมหากษัตริย์ทรงกระทำตามประเพณีอันดีงาม เช่น การผนวช การบำเพ็ญพระราชกุศล การพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
5. การกล่าวถึงพระราชกรณียกิจด้านต่าง ๆ ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของราษฎร เช่น ทรงให้การศึกษา เสด็จเยี่ยมราษฎร ทรงสร้างเมือง หรือการทำงานบำรุงพุทธศาสนา
6. บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติหรือวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติหลายเรื่องมีลักษณะเป็นการไว้อาลัยระลึกถึงพระมหากษัตริย์ของพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นที่พึ่งทำให้ประชาชนจงรักภักดี

ความหมายของวรรณศิลป์ และ กลวิธีทางวรรณศิลป์

Royal Institute (2013, p.1100) ให้ความหมายว่า “วรรณศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการประพันธ์หนังสือ เช่น ลิลิตพระลอเป็นวรรณคดีที่มีวรรณศิลป์สูงส่ง ศิลปะทางวรรณกรรม เช่น นักรวมศิลป์ วรรณกรรมที่ถึงขั้นเป็นวรรณคดี หนังสือที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดี”

ส่วน “กลวิธี” นั้น Royal Institute (2013, p.73) ได้ให้ความหมายว่า “วิธีพลิกแพลง โดยอาศัยความรู้ความชำนาญ” ดังนั้นเมื่อรวมความ “กลวิธีทางวรรณศิลป์” จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า หมายถึงวิธีการแต่งหนังสือที่ผู้ประพันธ์ใช้ความรู้ความสามารถของตนพลิกแพลงให้เกิดความไพเราะ สวยงามมากกว่าธรรมดา หรือ “ศิลปะในการแต่งบทร้อยกรองด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้เกิด ความไพเราะงดงาม” นั่นเอง

รูปแบบของคำประพันธ์

Rakmanee (2008, pp.170–177) ได้กล่าวถึงคำประพันธ์ไทยว่ามี 5 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ร่าย เป็นร้อยกรองไทยที่มีมาแต่เดิม มีลักษณะใกล้เคียงกับร้อยแก้ว สัมผัสต่อเนื่องกันไปทุกวรรค มี 4 ชนิดคือ ร่ายตัน ร่ายโบราณ ร่ายยาว และร่ายสุภาพ

2. โคลง สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นของไทยมาแต่เดิม ด้วยเหตุที่มีบังคับคำเอก คำโท โคลงมีชนิดต่าง ๆ จำนวนมาก ที่นิยมในปัจจุบันมีเพียงโคลงสุภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโคลงสี่สุภาพ

3. ฉันท์ เป็นคำประพันธ์ที่มีบังคับครุ ลหุ ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีสันสกฤต มีทั้งสิ้น 108 ชนิด จำแนกเป็น ฉันท์มาตราพยางค์ กับ ฉันท์วรรณพยางค์

4. กาพย์ น่าจะกำเนิดมาจากที่เดียวกับ “ฉันท์” แต่ไม่บังคับครุ ลหุ ที่พบและนิยมแต่งมีเพียง 3 ชนิด คือ กาพย์ยานี ๑๑ และสุรางคนางค์

5. กลอน เป็นคำประพันธ์ที่คนไทยนิยมแต่งในโอกาสต่าง ๆ มีสัมผัสเชื่อมโยงกันทุกวรรคในบทเดียวกัน และทุกบทในสำนวนเดียวกัน

การเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์ประเภทใดหรือชนิดใดนั้น ผู้ประพันธ์จึงจำเป็นต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่องที่ตนนำเสนอ เพื่อให้ได้ลีลา จังหวะ และการแสดงออกของน้ำเสียงที่เหมาะสม

กลวิธีทางวรรณศิลป์ในคำประพันธ์

กลวิธีทางวรรณศิลป์ Yikeng-iam (2021) กล่าวว่าหมายถึง ศิลปะในการแต่งบทร้อยกรอง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิด ความไพเราะงดงาม ความหมายตามที่กล่าวมานี้ สอดคล้องกับ “สุนทรียลักษณ์ทางภาษา” ที่ Rakmanee (2008, pp. 25 - 41) ได้กล่าวไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เสียง

1.1 เสียงสัมผัส คือ เสียงสัมผัสสระ เช่น “กิน” กับ “ดิน” สัมผัสพยัญชนะ เช่น “จำใจ จำจาก” และสัมผัสวรรณยุกต์ เช่น “กว้าง” กับ “ข้าง” เป็นต้น

1.2 การเล่นจังหวะ หมายถึง จังหวะของคำ หรือการเว้นช่วงของคำในคะประพันธ์ เช่น “เดินตามรอย/ ผู้ใหญ่/ หม่าไม่กัด” แสดงให้เห็นการเว้นช่วงจังหวะของคำเป็น 3/2/3 เป็นต้น

2. คำ

2.1 การสรรคำ คือการเลือกใช้คำให้สื่อความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก และอารมณ์ ได้อย่างงดงาม โดยคำนึงถึงความงามด้านเสียง โวหาร และรูปแบบคำประพันธ์ Charoensuk (2018, p. 269) ได้เสนอแนะกลวิธีทางวรรณศิลป์ด้านการสรรคำ ดังนี้ 1) การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมายที่ต้องการ ชัดเจน เข้าใจตรงกัน 2) เลือกใช้คำที่เหมาะสมแก่เนื้อเรื่องและฐานะของบุคคลในเรื่อง 3) เลือกใช้คำให้เหมาะสมแก่ลักษณะของคำประพันธ์ คำจำนวนมากใช้ได้ ทั้งในร้อยแก้วและร้อยกรอง แต่คำบางคำ ใช้เฉพาะแต่ในร้อยกรองเท่านั้น 4) เลือกใช้คำไวพจน์ให้ถูกต้อง 5) เลือกใช้คำโดยคำนึงถึงเสียง ได้แก่ (1) คำเลียนเสียงธรรมชาติ (2) คำที่มีเสียงสัมผัสวรรณยุกต์ (3) คำที่มีเสียงสัมผัส คือ ใช้คำส่งสัมผัสต่อเนื่องกัน (4) คำที่มีเสียงหนักเบา

2.2 การเล่นคำ เป็นการนำคำที่มีรูปหรือเสียงพ้องกัน หรือใกล้เคียงกันมาเล่นในเชิงเสียง และความหมาย การเล่นคำมีหลายวิธี เช่น การเล่นคำพ้องรูป คำพ้องเสียง คำหลายความหมาย คือ (1) เล่นคำพ้อง พ้องรูปคือมีรูปเหมือนแต่ออกเสียงอ่านต่างกัน ความหมายต่างกัน พ้องเสียง มีรูปเขียนต่างกันแต่ออกเสียงเหมือนกัน (2) เล่นคำหลายความหมาย คือการใช้คำที่มีรูปเดียวแต่มีความหมายหลายอย่าง วางไว้ในหลาย ๆ ตำแหน่ง แต่ละตำแหน่งมีความหมายต่างกัน (3) เล่นคำอภิปาก คือ การใช้คำที่กร่อนเสียงพยางค์หน้าลงเป็น “อะ” เพื่อทำให้เสียงหนักเบาและให้ความรู้สึกที่แตกต่างไปจากเดิม

2.3 การซ้ำคำ คือ การประกอบคำจากการซ้ำเสียงคำเดิม จะเป็นการซ้ำทั้งคำ หรือซ้ำบางส่วน เช่น ซ้ำเฉพาะพยัญชนะต้นหรือพยัญชนะท้ายก็ได้ (Chitchamnong & Wannachot, 1992, pp. 54-58) การซ้ำคำ เป็นการใช้คำเดียวกันหลายครั้งนี้จะเกิดขึ้นในตำแหน่งที่ไม่ติดกัน ทุกตำแหน่งนั้นมีความหมายเดียวกัน

2.4 การหลกาคำ คือ การใช้คำไวพจน์ในตำแหน่งที่ใกล้เคียงกันหรือในบริบทเดียวกัน ทำให้เกิดความไพเราะที่ไม่ต้องใช้ถ้อยคำซ้ำจากเมื่อกล่าวถึงสิ่งเดียวกัน

การใช้ภาพพจน์

Rakmanee (2008, pp. 73-98) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 19 ชนิด ได้แก่

1. อุปมา (simile) การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง โดยพ่วงสิ่งทีรูประบัตหรือลักษณะสมบัติเป็นสำคัญ มีคำเปรียบ เช่น กล ดั่ง ดุจ ประดุจ ประหนึ่ง เล่ห์ ประเล่ห์ เพียง ถนัด ละม้าย

มัน เฉาก เช่น เฉากเช่น ราว รวกับ เป็นต้น

2. อุปลักษณ์ (metaphor) การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่ง ว่าคุณสมบัติร่วมหรือ เช่นเดียวกับอีกสิ่งหนึ่ง ภาพพจน์ชนิดนี้ อาจใช้คำเปรียบ เป็น คือ เท่า เท่ากับ หรือไม่มีคำเปรียบก็ได้

3. สัญลักษณ์ (symbol) การนำสภาพหรือลักษณะของสิ่งหนึ่งใช้แทนของอีกสิ่งหนึ่ง ที่ต้องการกล่าวถึง ความหมายของสัญลักษณ์นั้น ๆ จะเข้าใจได้จากการวิเคราะห์และ ตีความตามบริบทที่แวดล้อม

4. บุคคลวัตหรือบุคลาธิษฐาน (personification) การทำสิ่งที่ไม่ใช่คนให้มีความรู้สึก นึกคิด อย่างคน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้ประทับใจอารมณ์สะเทือนใจ หรือให้ภาพที่งดงามด้วยภาษาการประพันธ์

5. สมมติภาวะ (apostrophe) ภาพพจน์ที่กำหนดให้ผู้เขียนหรือบุคคลในเรื่องกล่าวถ้อยคำ เจรจากับสิ่งที่มีไข่มนุษย์ เช่น สถานที่ สิ่งของ สัตว์ ต้นไม้ ความคิด สิ่งนามธรรม ศพ หรือผู้ไม่มีตัวตน นั้น

6. อติพจน์ หรือ อธิพจน์ (hyperbole) การกล่าวเกินจริงด้วยการย่ำความรู้สึกที่มีต่อความหมายนั้น ให้อิ่งใหญ่ มักใช้พรรณนาอารมณ์ เช่น รัก โศก ให้ผู้ฟังผู้อ่านซาบซึ้งด้วยความหมายที่เกินกว่าจะเป็นไปได้

7. อวพจน์ (meiosis) มีลักษณะตรงข้ามกับอติพจน์ คือ การกล่าวลดน้ำหนักของความรู้สึกให้น้อยลง เพื่อลดความหมายลง บางครั้งใช้ในเชิงประชดประชัน หรือยั่วล้อเพื่อความขบขัน

8. อุปนิษท (litotes) กล่าวลดน้ำหนักความลงในเชิงปฏิเสธ มีลักษณะเช่นเดียวกับอวพจน์ เพียงแต่การแสดงออกเป็นแบบปฏิเสธ

9. นามนัย (metonymy) การใช้คำหรือวลีแทนสิ่งหนึ่ง สิ่งใดที่มีลักษณะเด่นหรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสิ่งที่แทนนั้นทั้งรูปธรรมและนามธรรม เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน หรือเห็นความแตกต่างที่ชัดเจน

10. สัมพจน์ (synecdoche) การใช้ถ้อยคำหรือวลี แทนสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง เช่น ใช้ส่วนย่อยที่สำคัญแทนส่วนใหญ่ ใช้ส่วนใหญ่แทนส่วนย่อย หรือกำหนดให้นามธรรมแทนกริยา อย่างเป็นรูปธรรม

11. อุปมานิทศน์ (allegory) หมายถึง การใช้เรื่องราว นิทาน มาประกอบ ขยาย หรือแนะนำให้ผู้อ่านผู้ฟังทราบโดยนัย

12. การอ้างถึง (allusion) หรือการเฝ้าความ เป็นภาพพจน์ ที่นำเอาบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราว ในอดีต นิทาน ภาวะสำคัญ วรรณคดีหรือสิ่งที่มีมาก่อนอันรู้จักกันดี มากกล่าวอ้างเพื่อเปรียบให้เรื่องเด่นชัดขึ้น

13. การแฝงนัย (irony) มี 2 ความหมาย คือ ความหมายกว้างจะแสดงการขัดกันระหว่างความเป็นจริงกับที่ปรากฏเห็น ความหมายแคบจะสื่อสารข้อความที่ตรงกันข้ามหรือขัดกันกับอ้อยที่ใช้ขึ้น

14. ปฏิพจน์ (oxymoron) หรือ วิชาช เป็นกรกล่าวถ้อยคำหรือวลีที่มีความหมายไม่สอดคล้องขัดแย้ง หรือตรงกันข้าม นำมารวมกันหรือเข้าคู่กัน เพื่อให้เกิดความหมายใหม่ หรือมีผลทางอารมณ์เป็นพิเศษ คำที่นำมาเข้าคู่กันนี้มองไม่เห็นความเป็นไปได้ ที่จะเกิดขึ้นจริงตามที่กล่าวนั้น

15. ปฏิทรรศน์ (paradox) หรือ อรรถวิชาช เป็นการกล่าวถ้อยคำแสดง ความหมายที่คล้ายจะขัดแย้ง ไม่สอดคล้องกัน ไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่เป็นไปได้

16. แนวเทียบ (analogy) คือ การเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ พฤติกรรม ความคิด หรือสภาพใด ๆ ของ 2 สิ่ง ซึ่งมีลักษณะเหมือนหรือต่างกันให้เข้าคู่กันไป

17. สัทพจน์ (onomatopoeia) การเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้เลือกใช้ในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ด้วยการย่ำคำเลียนเสียงของคน สัตว์ สิ่งของ หรือสิ่งใด ๆ ที่เกิดขึ้นจริง

18. ปฏิพจน์ (rhetorical question) การตั้งคำถามโดยไม่ต้องการคำตอบ เพราะคำตอบนั้นเป็นที่รู้กันแล้ว เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังได้หยุดคิดและตระหนักในสิ่งที่ถามนั้น

19. อาวัตพาลัย (synesthesia) คือการใช้คำเรียกผลของการสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา เพื่อเรียกร้องความสนใจหรือกระทบใจ มักใช้คำบอกสัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง อย่างหนึ่งกับภาวะที่ผิดไปจากปกติ

ความหมายของแนวคิด

Manlikamat (1992, p. 105) Witchayapakon (1991, pp.72-74) ได้กล่าวถึงแนวคิดของบทประพันธ์ไว้สอดคล้องกัน สรุปได้ว่า “แนวคิด” หรือ “แก่นเรื่อง” (Theme) นั้น คือความคิดเห็นสำคัญที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอต่อผู้อ่าน มักเป็นสาระหรือความคิดหลักของเรื่อง นักประพันธ์อาจแสดงแนวคิดของเรื่องโดยนำเสนอผ่านบทบรรยาย พรรณนา หรือหากเป็นเรื่องที่มีตัวละครก็อาจนำเสนอผ่านบุคลิกและพฤติกรรม รวมถึงบทสนทนาของตัวละคร โดยมีเหตุการณ์แวดล้อมคอยส่งเสริมให้แนวคิดนั้นเด่นชัดยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Vingvon (1987) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมยอพระเกียรติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมยอพระเกียรติของไทยสมัยต่าง ๆ เพื่อให้เห็นลักษณะของวรรณกรรมยอพระเกียรติ ภาษา แนวคิดเกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์ ความสำคัญทางวรรณคดีและความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า วรรณคดีเฉลิมพระเกียรติมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ประณามพจน์ เนื้อเรื่อง และสรุป โดยเนื้อเรื่องมีการแสดงให้เห็นถึงพระเกียรติคุณ ได้แก่ พระคุณสมบัติ พระราชกรณียกิจ และสภาพบ้านเมือง อีกทั้งมีการแสดงว่าพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงใช้ธรรมะทางพระพุทธศาสนาในการปกครอง ในส่วนของการใช้ภาษามีการใช้ภาษาที่ไพเราะงดงามเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งและเป็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและกลวิธีทางวรรณศิลป์

Sangcharoen (1985) ศึกษาเรื่องวิเคราะห์บทร้อยกรองเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม เพื่อศึกษารูปแบบการใช้โวหาร วิธีการนำเสนอเนื้อหา และแนวคิดเรื่องทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตรที่ปรากฏในร้อยกรองเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม พบว่าเนื้อหาและแนวคิดจากบทประพันธ์ของบทอาศิรวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีบทบาทสำคัญในการบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของไทยที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ คือ เหตุการณ์งานพระราชพิธี ได้แก่ พระราชพิธีทรงพระผนวช พระราชพิธีรัชดาภิเษก พระราชพิธีกาญจนาภิเษก โดยบทประพันธ์มีการกล่าวถึงงานพระราชพิธีเพื่อแสดงให้เห็นถึงพระเกียรติคุณตลอดจนพระบรมเดชาภาพ มีการกล่าวถึงเหตุการณ์ทางการเมือง การปกครองในบทอาศิรวาทเพื่อแสดงให้เห็นถึงพระบารมี

จะเห็นได้ว่างานวิจัยดังกล่าวข้างต้นมีผู้ศึกษาวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติทั้งในยุคดีและปัจจุบันโดยเฉพาะการเฉลิมพระเกียรติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งจะได้เป็นแนวทางการศึกษาในงานวิจัยนี้ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยด้านเนื้อหา แนวคิด และกลวิธีทางวรรณศิลป์ มีดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ

การวิเคราะห์เนื้อหาบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ พบเนื้อหาเกี่ยวกับพระราชพิธีพระราชกรณียกิจ การแสดงพระเกียรติยศ-พระเกียรติคุณ พระมหากษัตริย์คุณ และ พระราชจริยวัตรมีรายละเอียดดังนี้

เนื้อหาเกี่ยวกับพระราชพิธี

พระราชพิธี หมายถึง พิธีการที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเป็นพระราชกรณียกิจ พระราชพิธีตามแบบแผนที่สืบต่อมาแต่โบราณหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดขึ้น (King Prajadhipok's Institute, n.d.) ดังตัวอย่างที่กล่าวถึงพระราชพิธีต่อไปนี้

1. พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

เนื้อหาที่ปรากฏในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ มักจะกล่าวถึงพระราชพิธีที่บทประพันธ์นั้นเขียนถึง เพื่อบอกให้ทราบถึงโอกาสสำคัญที่ผู้ประพันธ์ประสงค์จะกล่าวสรรเสริญพระเกียรติยศพระเกียรติคุณ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในโอกาสอันสำคัญ ดังตัวอย่าง

ยี่สิบแปดกรกฎาระเสศ
เฉลิมพระชนมพรรษาพระภูวไนย

รวมใจเทิดถวายเป็นคมอุดมสมัย
ศูนย์รวมใจไทยทั่วหล้าสุดดี

(Bangdueansathitphitthayakhom School, 2019)

บทประพันธ์ข้างต้นนี้ได้กล่าวถึงวันที่ยี่สิบแปด กรกฎาคม ซึ่งเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษานอกจากนี้ยังกล่าวถึง “เฉลิมพระชนมพรรษาพระภูวไนย” เป็นการย้ำถึงเนื้อหาสาระของคำประพันธ์ที่แต่งขึ้นในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดเป็นพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาขึ้น นั่นเอง

2. พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

เนื้อหาในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติอันเนื่องมาจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษกนี้ ผู้ประพันธ์ก็มักจะกล่าวไว้ให้เห็นชัดเจนเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โลกจารึก ประวัติศาสตร์ การณ์ยิ่งใหญ่ มหาฤกษ์ มหาชัย มหาฤศล
ประเทศไทย หนึ่งเดียว มหามงคล บรมราชาภิเษก ล้นเกล้า ของชาวไทย

...

โลกจารึก ชาวไทย ภูมิใจแสน
เฉลิมเกียรติ กษัตริย์ไทย ถวายพระพร

ประเพณี หนักแน่น ไม่ถ่างถอน
ราชาภิเษก สถาพร อนันตกาล
(Natchamnong, 2019)

บทประพันธ์นี้แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ดังความที่ว่า “โลกจารึก ประวัติศาสตร์ การณ์ยิ่งใหญ่” และ “โลกจารึก ชาวไทย ภูมิใจแสน” เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพย วรางกูร ในการเฉลิมฉลองราชสมบัติขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ ทรงพระราชอิสริยยศเป็น พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในบทประพันธ์นี้ได้กล่าวถึงความยิ่งใหญ่ของพระราชพิธี และระบุชื่อพระราชพิธี “บรมราชาภิเษก” และ “ราชาภิเษก” ไว้เป็นประจักษ์พยานชัดเจน

3. พระราชพิธีฉัตรมงคล

พระราชพิธีฉัตรมงคลเป็นพระราชพิธีอันเนื่องมาจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษก กล่าวคือพระราชพิธีบรมราชาภิเษกจะเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวในแต่ละรัชกาล ในรัชการปัจจุบันพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเกิดขึ้นในวันที่ 4 พฤษภาคม 2562 หลังจากนั้นเมื่อถึงวันที่ 4 พฤษภาคมของทุกปีก็จะมีพระราชพิธีฉัตรมงคล ขึ้น ดังตัวอย่าง

พระผู้เป็นจอมทัพไทย	มองชาวไทยถวายสัจย์
ภักดี ๘ ครองรัฐ	ณ วันฉัตรมงคล
ยินเสียงประชาราษฎร์	เมื่อ ๘ ยุรยคราทูกทน
ถวายพระพรชัยพระทรงพล	ขอพระองค์ทรงพระเจริญ

(Thai Parliament Radio and Television, 2020)

ตัวอย่างนี้เป็นการแสดงความยินดีของประชาชนไทยในพระราชพิธีฉัตรมงคลในบทประพันธ์แสดงถึงความยินดีในทุกพื้นที่ ดังบทประพันธ์ว่า “ราษฎร์แซ่ซ้องก้องไกลในปฐพี” แสดงให้เห็นว่าประชาชนในทุกพื้นที่ได้ร่วมแสดงความยินดีอย่างมาก อีกทั้งมีการแสดงว่าพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้นำที่เป็น “จอมทัพ” ดังนั้นวันพระราชพิธีฉัตรมงคลจึงเป็นวันที่ยิ่งใหญ่ในสำนึกของปวงชนชาวไทย

เนื้อหาเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ

พระราชกรณียกิจ หมายถึง งานและภาระที่พระมหากษัตริย์ทรงงานด้วยความอุตสาหะอย่างมีประวีรญาณจนสำเร็จลุล่วง (National Research Council of Thailand, 2022) เป็นบทบาทและหน้าที่ของพระธรรมราชา (Prabhakaro, et al. 2019) มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ขอเดชะ ฝ่าละออง ฉวีพระบาท	บรมนารถ พระทศมินทร์ ปีนสยาม
ปรเมนทร มหาวชิราลงกรณ เรื่องพระนาม	ทั่วเขตคาม ร่มเย็นด้วย พระบารมี
๘ สืบราช สันตติวงศ์ อารังศักดิ์	อรัญรักษ์ พระจักรีวงศ์ ทรงศักดิ์ศรี
ทรงสืบสาน ต่อยอด ปณิธานองค์ภูมิ	เพื่อปฐพี แผ่นดินไทย ได้ไพบูลย์
	(Khammakhiao, 2019)

บทประพันธ์นี้เนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาข้างต้นกล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยใช้คำว่า “พระบิดา” และ “องค์ภูมิ”

และแสดงถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ พระราชกรณียกิจและต่อยอดจากปณิธานที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงตั้งใจไว้ ดังคำว่า “ต่อยอดปณิธาน”

พระราชกรณียกิจเด่นของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน คือ โครงการจิตอาสา ที่ทรงเป็นผู้ริเริ่มโครงการ ทำให้พบปะประชาชนที่กล่าวถึงจิตอาสาจำนวนมาก ตัวอย่างบทรประพันธ์

อีกหนึ่ง จิตอาสา ๕ ทรงเริ่ม	เพื่อเติมเต็ม น้ำใจ มิให้สูญ
จิตสาธารณะ สร้างสังคม ให้จรรูญ	ราษฎร์เกื้อกุล รัฐมั่นคง สังคมบวร
	(RMUTL, 2019)

ผู้ประพันธ์อธิบายถึงประโยชน์ของโครงการจิตอาสาทั้งต่อประชาชน ภาครัฐและประเทศชาติ ในการสร้างสรรค์สังคมตั้งความว่า “สร้างสังคม ให้จรรูญ”

พระราชกรณียกิจด้านการบิน ได้แสดงพระเกียรติยศ และพระเกียรติคุณ อันเป็นหนึ่งในตัวอย่าง กล่าวคือทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวที่ทรงพระอัจฉริยภาพในการขับเครื่องบิน ดังตัวอย่าง

มหาปิตียิ่งแล้ว	ผองไทย
พระนามพระเกริกไกร	กลบฟ้า
ปฐมแห่งกษัตริย์ไซรี	ขับเครื่อง บินเฮย
พระบารมีปกเกล้า	โลกซรวงสรรเสริญ
	(Nanti, 2019)

การแสดงพระเกียรติยศและพระเกียรติคุณ “ด้านการบิน” นี้ แสดงให้เห็นว่าประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยอมรับทั่วโลก ดังคำว่า “โลกสรรเสริญ” ให้ “พระนามเกริกไกร ก้องฟ้า” ในด้านการบิน

พระราชกรณียกิจด้านศาสนา กล่าวถึงการสืบสานพระราชกรณียกิจจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ดังบทรประพันธ์ ว่า

สืบราชย์ครองแผ่นดิน	โดยธรรม
สานต่อพ่อหลวงทำ	ก่อนหน้า
ทรงประกาศอุปถัมภ์	พระพุทธ ศาสน์เฮย
ถวายพระพรผ่านฟ้า	พระเกียรติก็องขจรสยาม
	(Dhammagasako, 2019)

บทรประพันธ์นี้แสดงพระราชกรณียกิจด้านศาสนาว่า “ทรงประกาศอุปถัมภ์พระพุทธ ศาสน์เฮย” แสดงให้เห็นถึงความตั้งมั่นที่จะอุปถัมภ์และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในลักษณะของการ “สานต่อพ่อหลวง” อันแสดงถึงการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา

พระราชกรณียกิจด้านการสาธารณสุขและการศึกษา มีตัวอย่าง ดังนี้

ทรงสืบสานต่อยอดพระชนูปัตติ
สาธารณสุข ศึกษา ๓ สืบสาน

ทั่วธานีเขตแคว้นจิงรมเย็น
ทุกโครงการช่วยผองไทยพันทุกซ์เชิญ
(Khammakhiao, 2020)

บทประพันธ์กล่าวถึงผลจากพระราชกรณียกิจด้านการสาธารณสุข และการศึกษาได้ทำให้คุณภาพชีวิตคนไทยดีขึ้น ดังความว่า “ผองไทยพันทุกซ์เชิญ” แสดงให้เห็นว่าทุกโครงการประสบความสำเร็จ

เนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงพระเกียรติยศ-พระเกียรติคุณ

บทประพันธ์มีการแสดงถึงพระเกียรติยศ พระเกียรติคุณร่วมกับการกล่าวถึงพระบารมีและแสดงถึงบุญญาบารมีของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ตัวอย่างบทประพันธ์ เช่น

คุณไตรรัตน์บริหารบาลไพศาลสุข
เกียรติปรากฏยศยืนหล้าบารมี

เดชะบุญทำนุกพระบาทศรี
ชาชตรีสวัสดิศานตกาลนรินทร์
(Chirawanitkun, 2019)

บทประพันธ์แสดงพระเกียรติยศและพระบารมีที่ปรากฏ ดังคำว่า “เกียรติปรากฏ” และ “ยืนหล้าบารมี” พระเกียรติยศและพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร มหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเกิดจาก “คุณไตรรัตน์” และ “เดชะบุญ” ที่ทำให้ทรงมีพระเกียรติยศและพระบารมี

เนื้อหาเกี่ยวกับพระมหากรุณาธิคุณ

บทประพันธ์เกี่ยวกับพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร มหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความเมตตากรุณาต่อประชาชนไทย ตัวอย่างบทประพันธ์ เช่น

เมตตาทรงโอบเอื้อ
รวมมิตรจิตอาสา
เสียสละเพื่อชาติพา
ประทีปทองส่องให้

ประชา ไทยเฮย
เพื่อให้
ชีพสุข
ภพพื้นเย็นยง
(Intho, 2019)

ขวัญพาราพระเมตตาปกปวงชน
พระทรงมีเมตตาธรรมเป็นอำนาจ

บันดาลลดความสุขสันต์และมั่นคง
การุณย์ราษฎร์ริเริ่มพร้อมเสริมส่ง
(Ministry of Industry, 2020)

บทประพันธ์ทั้งสองตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงความโอบอ้อมอารีและมีเมตตาว่า “เมตตาทรงโอบเอื้อ” “พระเมตตาปกปวงชน” จนกลายเป็น “พระทรงมีเมตตาธรรมเป็นอำนาจ” พระเมตตาในด้านต่าง ๆ ที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยจึงนับได้ว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณสุดประมาณ

เนื้อหาเกี่ยวกับพระราชจริยวัตร

บทประพันธ์แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับพระราชจริยวัตรมักจะแสดงถึงความปรารถนาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ตัวอย่างบทประพันธ์ เช่น

เสวยราชย์รุ่งเรือง	บุรีศรี
องค์ที่สืบพระจักรี	ปกเกล้า
ทวยไทยทั่วธานี	โสมนัส นึกเนอ
พระจริยวัตรราชาเจ้า	สถิตถ้วนฤทัยไทย
	(Waichanya, 2019)

บทประพันธ์กล่าวถึงพระราชจริยวัตรที่ได้รับการยอมรับ จน “สถิตถ้วนฤทัยไทย” รวมถึงพระอัจฉริยภาพด้านต่าง ๆ ที่ทรงปฏิบัติเป็นนิจจนเป็นพระราชจริยวัตรที่ปรากฏเห็นเป็นอยู่เสมอ

2. การวิเคราะห์แนวคิดจากบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ

จากการศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวเนื่องกับพระราชพิธีต่าง ๆ นี้ พบแนวคิดที่สำคัญอันเป็นแนวคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ดังต่อไปนี้

แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสมมติเทพ

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติจำนวนหนึ่งยังสืบทอดค่านิยมจากวรรณกรรมในอดีตในการสรรเสริญพระมหากษัตริย์ว่าเป็นสมมติเทพ ตามความเชื่อเรื่องสมมติเทพที่มีมาในสังคมไทยอย่างยาวนาน ดังตัวอย่าง

องค์สมมติเทพไท้	ทรงธรรม์
สืบสวัสดิ์ราชรังสรรค์	เศวตรฟ้า
พระบารเมศรอนันต์	สืบเนื่อง
พระมิ่งขวัญปวงข้า-	พระพุทธเจ้านิรันดร
	(Phaengtai, 2020)

ตัวอย่างข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นการเกิดทุนตามแนวคิดเดิมว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นสมมติเทพ ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จรรโลงสถาบันกษัตริย์ให้เป็นที่เคารพเทิดทูนเสมอมา

แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงมีหน้าที่ในฐานะผู้นำของประเทศ บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติที่สื่อแสดงฐานะของพระมหากษัตริย์ว่าทรงเป็นผู้นำของประเทศ มีตัวอย่าง ดังบทประพันธ์ต่อไปนี้

ทรงเพียรสานสืบสร้าง	วีรกรรม
เก่งกาจเป็นผู้นำ	ปกเกล้า
ทศพิธราชธรรม	ทรงก่อ เกิดเอย
ครองฉัตรกษัตริย์เจ้า	คู่ฟ้าคู่ไทย”
	(Sonphrom, 2020)

ตัวอย่างนี้ได้กล่าวถึงแนวคิดการเป็นผู้นำที่ “เก่งกาจ” และการมีทศพิธราชธรรมก็เป็นคุณสมบัติของพระมหากษัตริย์ในฐานะผู้นำของประเทศ

แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจอันชอบธรรม

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติที่สื่อแสดงว่าพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจอันชอบธรรมนั้นจะอธิบายถึงการยอมรับของประชาชนด้วยว่าทรงสืบเชื้อสายและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ดังนี้

ทรงสืบสันตติวงศ์องค์ที่สืบ	สิริทิพย์เทิดไผทไธศวรยศ
ทรงเป็นศูนย์รวมใจไทยทั่วกัน	อํารงมั่นธรรมะอภิบาล
	(Thasanon, 2020)

บทประพันธ์ข้างต้นสื่อความหมายว่า ทรงสืบราชสันตติวงศ์ อันเป็นพระราชอำนาจอันชอบธรรมที่สืบมาจากพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนนับตั้งแต่สมบูรณาญาสิทธิราชย์ สืบมาจนถึงประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึง “ทรงเป็นศูนย์รวมใจไทยทั่วกัน” ด้วยการที่ “อํารงมั่นธรรมะอภิบาล” และเป็น “ผู้ทรงธรรมผู้นำชาติ” จึง “ครองราชย์ครองใจไทยทุกคน” เช่นกัน

แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อปวงชน

แนวคิดนี้พบเห็นได้ทั่วไปในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ สื่อแสดงว่าพระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อปวงชน ดังตัวอย่าง

พระก่อ พระเกื้อ เพื่อปวงราษฎร์	ไทยทั้งชาติ ร่มเย็น เป็นสุขศรี
ทรงดำเนิน เน้นมา ด้วยปราณี	องค์ภูมิ ทรงธรรม นำทางไทย
	(Sent Maria Chiang Mai School, 2019)
จากถ้ำหลวงจิตอาสาผาโควิด	พระทรงคิดช่วยคนพันทุกไข้
ตื่นบรรทมชมงานผ่านออนไลน์	สอดส่องได้ไขแค้นแก้ค่าคืน
	(Wibunchutikun, 2020)

ตัวอย่างทั้งสองนี้ผู้ประพันธ์ตั้งใจสื่อความว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทร มหาชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงงานและช่วยเหลือพสกนิกรในทุก ๆ สถานการณ์อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อปวงชน

แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม

“ทศพิธราชธรรม” เป็นแนวคิดหนึ่ง que แสดงให้เห็นในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติอยู่เนื่อง ๆ ดังตัวอย่าง

ทศพิธราชธรรมนำบ้านดล
ศุภมงคลเอกอุดมสมสมัย

นิรทุกข์ทั่วแห่งหนวัฒนา
เฉลิมชัยทกลีบแปดพระพรราชา
(Chomtharak, 2020)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงแนวคิดสำคัญ “ทศพิธราชธรรม” อันเป็นธรรมะสำคัญสำหรับผู้เป็นเจ้าแผ่นดินที่จะปกครองบ้านเมืองได้อย่างสงบร่มเย็น ทำให้ประชา “นิรทุกข์” ไปทั่วกัน

แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงเป็นธรรมราชา

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติสื่อแสดงถึงพระมหากษัตริย์ทรงเป็นธรรมราชา โดยแสดงถึงพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีการใช้หลักธรรมในการปกครองเพื่อความผาสุกของปวงประชา ดังตัวอย่างบทประพันธ์

มหากมลเฉลิมพระชนมพรรษา
ทรงครองธรรมนำไพบุลย์พูนอำไพ

อุดมสวัสดิ์ซึ่งราชามหาสมัย
ศาสตร์ราชาสืบสานไว้ให้ประชา
(Chomchida, 2020)

ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการปกครอง ดังความว่า “ทรงครองธรรมนำไพบุลย์” อันแสดงให้เห็นว่าทรงเป็นธรรมราชา

3. การวิเคราะห์กลวิธีทางวรรณศิลป์ในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ

การใช้รูปแบบคำประพันธ์

จากการวิเคราะห์รูปแบบคำประพันธ์หรือฉันทลักษณ์ในบทประพันธ์ เฉลิมพระเกียรติตามที่ได้อศึกษานี้ พบว่ามีการใช้รูปแบบคำประพันธ์ 4 ประเภท ได้แก่ กลอน โคลง ฉันท์ และกาพย์ สรุปได้ดังนี้

1. กลอน พบมากที่สุด แต่พบเพียงกลอนสุภาพ หรือ กลอนแปด
2. โคลง พบรองลงมาจากกลอน พบเฉพาะโคลงสี่สุภาพ มีจำนวนไม่มากนักแต่ก็ยังพบมากกว่าฉันท์และกาพย์
3. ฉันท์ พบจำนวนเพียงเล็กน้อย พบเพียงอินทริวิเชียร วสันตดิถี และสัททวิภักกิมิตฉันท์
4. กาพย์ พบจำนวนเพียงเล็กน้อย และพบเพียงกาพย์ยานี 11

การใช้ศิลปะการประพันธ์

การวิเคราะห์ท่วงทำนองวรรณศิลป์หรือศิลปะการประพันธ์ในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ มีดังต่อไปนี้

1. การใช้เสียงสัมผัส ในที่นี้หมายความว่าถึงเฉพาะสัมผัสที่เพิ่มขึ้นมาเพื่อความไพเราะ ไม่ได้บังคับตามฉันทลักษณ์ มีทั้งสัมผัสสระและพยัญชนะ ดังตัวอย่าง

พระทรงมีเมตตาธรรมเป็นอำนาจ	การอนุรักษ์ราษฎร์เริ่มพร้อมเสริมส่ง
กตัญญูตาธรรม ๘ ตำรง	ทรงธำรงยุติธรรมน้อมนำไทย
	(Ministry of Industry, 2020)

บทประพันธ์ข้างต้นมีการใช้สัมผัสสระ เช่น “ธรรม” กับ “อำนาจ” “เริ่ม” กับ “เสริม” และเสียงสัมผัสพยัญชนะ เช่น เสียง ๘ “ธรรม” กับ “ธ” ในวรรคอง เป็นต้นซึ่งเป็นสัมผัสที่เกินกว่าที่บังคับ

2. การสรรคำ คือ การเลือกใช้คำให้สื่อความตรงเจตนา ให้รู้สึกร่วม ได้อารมณ์ เช่น ราชาศัพท์ “ฉลองพระองค์” คำสูง “ภูสิตาภรณ์” ได้อารมณ์ “กำซาบสมัย” ได้ความรู้สึก “เลิศไพศาล” เป็นต้น

ผู้ฉลองพระองค์บรมราชภูสิตาภรณ์	ประชากรก้มกราบกำซาบสมัย
รับถวายน้ำอภิเษกเอกเชิดชัย	จากทั่วไทยให้พระองค์ทรงพระบารมี
แผ่พระราชอำนาจเนื่องนัยเลิศไพศาล	เกินประมาณผ่านพิภพทศสุกรี
พร้อมเลิศลักษณ์เลิศรบจบไพร่	ด้วยเกล้านี้ขอพระองค์ทรงพระเจริญ”
	(Wibunchutikun, 2019)

3. การซ้ำคำ ซ้ำวลี คือ การเลือกใช้คำหรือวลีเดียวกันในตำแหน่งที่ต่างกัน มีความหมายอย่างเดียวกัน นอกจากจะเกิดความไพเราะทางเสียงแล้วยังเน้นความหมายให้เด่นชัดน่าสนใจยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เทิดพระเกียรติมิ่งเกล้า	กษัตรา
เทิดพระจอมราชา	ฉัตรแก้ว
เทิดพระยศรัศมีฟ้า	ทรงพระ เจริญเอย
เทิดพระคุณเพริศแพร้ว	ร่มเกล้าผดุงชน
	(Phatthong, 2020)

บทประพันธ์นี้ซ้ำคำ “เทิด” ซึ่งนอกจากจะเพิ่มความไพเราะแล้วยังแสดงภูมิรัฐของผู้ประพันธ์ที่สามารถคำเดียวกันมาใช้ได้ในหลายบริบท และคำ “เทิด” ก็แสดงถึงการยกย่องเชิดชูพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วย

4. การหลากคำ คือ การใช้คำไวพจน์ หรือคำที่มีความหมายเหมือนกันในตำแหน่งที่ใกล้เคียงกัน หรือในบริบทเดียวกัน ทำให้เกิดความไพเราะที่ไม่ต้องใช้ถ้อยคำซ้ำซากเมื่อกล่าวถึงสิ่งเดียวกัน ดังตัวอย่าง

ขอเดชะ ฝ่าละออง รุสสีพระบาท ปรเมนทร มหาชิราลกรณม์ เรืองพระนาม	บรมนาล พระทศมินทร์ ปีนสยาม ทั่วเขตคาม ร่มเย็นด้วย พระบารมี (Khammakhiao, 2019)
--	--

ตัวอย่างนี้แสดงการหลากคำที่หมายถึงพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้ “ฝ่าละออง รุสสีพระบาท” “บรมนาล” “พระทศมินทร์” “ปীনสยาม” และ “ปรเมนทรมหาชิราลกรณม์”

การใช้ภาพพจน์

การสร้างสรรคบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรตินี้ ผู้ประพันธ์ยังนิยมใช้การสร้างภาพพจน์เป็นสื่อแสดงความหมายเพื่อสรรเสริญและยกย่อง+พระเกียรติคุณ พระมหากษัตริย์คุณ หรือพระปรีชาญาณ ดังต่อไปนี้

1. ภาพพจน์แสดงพระคุณสมบัติผู้เปี่ยมด้วยความเมตตา

ตัวอย่างบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติต่อไปนี้มีการใช้ภาพพจน์แสดงพระคุณสมบัติผู้เปี่ยมด้วยความเมตตาด้วยการอุปมา กับ “ฝน” “นที” นอกจากนี้ยังมีทั้งอุปลักษณ์คือ “หยาดทิพย์” และอุปมาเหมือน “หยาดทิพย์” ที่หลั่งลงมาจกฟากฟ้าเพื่อให้ความชุ่มฉ่ำแก่มวลพสกนิกร ดังนี้

พระเมตตาจุดฝนหลังยังยืนยง มิ่งมหา มงคล ชนทั้งชาติ	ด้วยเอกองค์ปิ่นบวรบรรดิ ปวงข้าบาท เทิดองค์ พระทรงศรี (Khophonklang, 2020)
--	---

ตัวอย่างนี้แสดงพระคุณสมบัติด้าน “พระเมตตา” แสดงให้เห็นความเมตตาอุปมาจุดสายฝนที่หลั่งลงมาให้ความชุ่มเย็น

2. ภาพพจน์แสดงพระปรีชาญาณและพระบารมี

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติแสดงพระปรีชาญาณ และพระบารมี ผู้ประพันธ์มักใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบกับแสงที่ส่อง หรือแสงจากฟ้า ตัวอย่างบทประพันธ์ เช่น

เสวยราชย์สว่างรุ่ง นครศรีพิเศษสวัสดิ์ ปารมีปิ่นปรมัตถ์ ราชฎ์ทั่วไพทสล้าง	จรุงรัฐ สืบสร้าง กระหม่อม พสกเฮย สะพรั่งพร้อมสตุติ (La-or, 2019)
---	--

บทประพันธ์ข้างต้นแสดงถึงพระปรีชาญาณและพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร มหาวิชชาलगรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยการเปรียบเทียบว่า “สว่างรุ่ง” อันเป็นนัยแสดงพระปรีชาญาณที่ส่องสว่างไปถ้วนทั่ว

3. ภาพพจน์แสดงพระมหากษัตริย์คุณ

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติมีการใช้ภาพพจน์แสดงพระมหากษัตริย์คุณโดยเปรียบเทียบกับร่มโพธิ์ทอง และสายพิรุณ ตัวอย่าง

เฉลิมพระชนมพรรษามหาราช	อภิวัตนาถกษัตริย์นิรันดศัย
พระทรงเป็นร่มโพธิ์ทองของชาวไทย	ราวพิรุณนภาลักษณ์โลมขน
	(Chomtharak, 2020)

4. ภาพพจน์แสดงพระเกียรติคุณ

บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติแสดงให้เห็นพระเกียรติคุณโดยการใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน โดยให้เหล่าทวยเทพต่างอำนวยการ ตัวอย่างบทประพันธ์ต่อไปนี้

ในอภิรักษ์ขนิมทามงคคกาล	ศุภวารพระบรมราชาภิเษกสมัย
เพื่อสืบสันตติวงศ์อ้ารงไทย	คุ้มครองให้ปวงประชาสุขถาวร
ด้วยพระบารมศกปกเขตเกล้า	ไทยทุกเหล่าจักเป็นสุขสมไมสร
ทุกทวยเทพแซ่ซ้องจตุรพิธพร	นิรันดรตราบจิรัฐติกาล
	(Charoen Pokphand Group, 2019)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร มหาวิชชาलगรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้เปี่ยมด้วยพระเกียรติคุณอันเป็นที่เคารพยกย่องนับถือ แม้แต่ปวงเทพยังถวายพระเกียรติยศมาแห่ห้อมเพื่อ “แซ่ซ้องจตุรพิธพร”

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ “บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติ ปีพุทธศักราช 2562 - 2563: แนวคิดและกลวิธีทางวรรณศิลป์” สรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ด้านเนื้อหา พุทธเนื้อหาเกี่ยวกับพระราชพิธี บทประพันธ์ได้กล่าวถึงทั้งพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีฉัตรมงคล โดยเนื้อหาเป็นการกล่าวถึงโอกาสสำคัญของพระราชพิธี พระราชกรณียกิจ พระเกียรติยศ พระเกียรติคุณ ความปิติยินดี และถวายพระพรเนื้อหาเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ พบ สาระเด่น คือ การทรงสืบสาน รักษา ต่อยอดพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และกล่าวถึงโครงการจิตอาสาในแง่ที่ทรงริเริ่มให้ประชาชนตระหนักถึงการมีจิตอาสาทำกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ และพระราชกรณียกิจด้านอื่น ๆ เช่น การบิน การศาสนา การสาธารณสุข การศึกษา

เนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงพระเกียรติยศ-พระเกียรติคุณ มักจะมีการสรรคำหรือใช้ภาพพจน์เพื่อแสดงถึงพระเกียรติยศ พระเกียรติคุณที่กว้างใหญ่เพื่อประชาชน เนื้อหาเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์คุณ กล่าวถึงความเมตตากรุณาต่อประชาชนไทย ทรงคอยสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนไทย เนื้อหาเกี่ยวกับพระราชจริยวัตร แสดงถึงพระราชจริยวัตรที่ทรงประกอบอยู่เป็นนิจ ทำให้เห็นความปรารถนาปรารถนาที่ทรงรอบรู้และเป็นผู้มองการณ์ไกล ผลการวิเคราะห์ข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vingvon (1987) ซึ่งได้ทำการศึกษารื่อง “การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมยอพระเกียรติ” พบว่า บทประพันธ์มักแสดงให้เห็นถึงพระเกียรติคุณพระคุณสมบัติ พระราชกรณียกิจ และสภาพบ้านเมืองเพื่อให้เห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์

ผลการวิเคราะห์ด้านแนวคิด พบ แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม โดยบทประพันธ์กล่าวว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำทศพิธราชธรรมมาใช้ในด้านการปกครองบ้านเมือง เพื่อให้ประชาชนในประเทศมีความสุขและทำให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อปวงชน ได้กล่าวว่าทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนไทย อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีการแสดงถึงพระวิริยอุตสาหะและอธิษฐานขออนุการทรงงาน แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงเป็นธรรมราชา แสดงให้เห็นว่าทรงนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการปกครอง ทรงคำนึงถึงประชาชนเป็นที่ตั้งในการปกครองประเทศ แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงเป็นสมมติเทพ แสดงให้เห็นการสืบทอดค่านิยมตามความเชื่อแต่โบราณเรื่องพระเจ้าแผ่นดินเป็นสมมติเทพ เพื่อให้เห็นว่ามีสถานะสูงส่ง มีอำนาจบารมีที่จะบันดาลให้ประเทศมีความสงบสุข แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงมีหน้าที่ในฐานะผู้นำของประเทศ แสดงให้เห็นบทบาทความเป็นผู้นำและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทย แนวคิดพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจอันชอบธรรม แสดงให้เห็นความชอบธรรมในการสืบราชสันตติวงศ์ตามโบราณราชประเพณี จึงทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจอันชอบธรรมที่จะทรงดำรงพระราชอิสริยยศในฐานะพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Warasitthichai (2006) ที่กล่าวว่า บทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติเป็นงานประพันธ์ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์กลาง และมีแนวความคิดที่มุ่งเน้นความสำคัญและยกย่องพระมหากษัตริย์ว่าทรงเป็นบุคคลพิเศษ ทรงมีความเหมาะสมและทรงมีความชอบธรรมในการปกครอง

ผลการวิเคราะห์กลวิธีทางวรรณศิลป์ ด้านรูปแบบคำประพันธ์ พบว่ามีคำประพันธ์ 4 ประเภท คือ กลอน โคลง ฉันท์ และกาพย์ โดยกลอนพบเพียงกลอนสุภาพหรือกลอนแปด โคลงพบเฉพาะโคลงสี่สุภาพ ฉันท์พบอินทรีเขียว วสันตดิถี และสัททูลวิกกีฬิตฉันท์ กาพย์พบเพียงกาพย์ยานี 11 ด้านศิลปะการประพันธ์ พบ มีการใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ให้ไพเราะด้วยการเพิ่มเสียงสัมผัส มีสัมผัสทั้งสระและพยัญชนะที่นอกเหนือจากสัมผัสบังคับในทุกบทประพันธ์ การสรรคำ พบในทุกบทประพันธ์มีการสรรคำที่เหมาะสมเพื่อความไพเราะสง่างาม การซ้ำคำ มีการซ้ำคำเพื่อเน้นความหมายในบางบทประพันธ์ ด้านการใช้ภาพพจน์ พบการใช้ภาพพจน์แสดงพระคุณสมบัติผู้เปรียบด้วยความเมตตา ภาพพจน์แสดงพระปรีชาญาณและพระบารมี ภาพพจน์แสดงพระมหากษัตริย์คุณ และภาพพจน์แสดงพระเกียรติคุณ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังคงแสดงให้เห็นความรักใคร่และความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ระหว่างพระมหากษัตริย์ ในปัจจุบันกับประชาชน แม้พระราชภารกิจบางประการของพระมหากษัตริย์และวิถีชีวิตของประชาชนอาจเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตบ้างก็ตาม แต่บทบาทและหน้าที่ยังคงดำรงความเป็นกษัตริย์

อันเปรียบเสมือนพ่อ และประชาชนอันเสมือนลูก ประหนึ่งยังคงเป็นการปกครองที่พ่อปกครองลูกดังเช่นในอดีต เพียงแต่วิธีการและการแสดงออกเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

ในด้านกลวิธีทางวรรณศิลป์ ผู้ประพันธ์ส่วนใหญ่เลือกรูปแบบร้อยกรองประเภทกลอนมากที่สุด รองลงมา คือ โคลง ฉันท์ และกาพย์ ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ว่า กลอน เป็นบทประพันธ์ที่อยู่ในความนิยมปัจจุบันมากกว่าบทประพันธ์ประเภทอื่น อ่านง่าย มีคำจำนวนมากที่จะบรรจุลงไปในข้อสี่ข้อทำให้ถ่วงกระบวนความที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอได้มากกว่า จึงพบว่ามีกลอนคือ กลอนสุภาพหรือกลอนแปดมากกว่าประเภทอื่น สอดคล้องกับที่ Rakmanee (2008, pp. 170-171) ที่กล่าวไว้ว่า กลอน “เป็นคำประพันธ์ที่อยู่ในสำนึกแห่งการรับรู้ของคนไทยมากกว่าร้อยกรองประเภทอื่น คนไทยนิยมแต่งในโอกาสต่าง ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็น โศกเศร้าเสียใจ ความอาลัย” โคลง พบรองลงมาจากกลอน น่าจะเป็นเพราะเป็นบทประพันธ์ของไทยที่สืบทอดโบราณ สามารถนำคำธรรมดามาสามัญใช้สื่อสารได้ง่าย มีเอกโทตามอารมณ์ของคนไทย และมีความโอ้อ่างสง่างาม แต่ในการประพันธ์ทำได้ยากกว่ากลอน หากแต่ได้ไม่ดัดนักหรือหากผู้อ่านไม่มีความรู้เรื่องโคลง ก็จะทำให้การสื่อสารนั้นไม่สัมฤทธิ์ผล ฉันท์ แม้พบไม่มากนักแต่ก็แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์มีความมุ่งมั่นสูงด้วยเหตุที่ต้องเลือกใช้คำกรตุหซึ่งจะต้องถูกต้องและได้ความหมาย จึงนับว่าแต่งได้ยาก แต่การที่ยังมีผู้ใช้ฉันท์ในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรตินั้นด้วยเหตุเป็นคำประพันธ์ที่สืบทอดมาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้เพื่อความศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่อดีต ใช้คำสูง แต่งได้ยาก จึงเหมาะที่จะนำมาประพันธ์เพื่อเฉลิมพระเกียรติและแสดงสถานภาพอันสูงส่งของพระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับที่ Rakmanee (2008, p. 177) ได้กล่าวไว้ว่า “คำประพันธ์ประเภทฉันท์จึงเป็นคำประพันธ์ที่กวีเลือกสรรสำหรับงานประพันธ์เฉพาะกรณี โดยเฉพาะงานประพันธ์ต้องการความโอ้อ่า ความสูงศักดิ์ หรือความวิจิตรบรรจง” กาพย์ พบใช้น้อยที่สุด หากจะบอกว่าเนื่องมาจากกาพย์มีใช้ของไทยแต่ สืบทอดแต่อินเดียก็น่าจะไม่ถูกต้องนักเนื่องจากกาพย์ได้เข้ามาอยู่กับคนไทยมานานนับแต่อดีต จึงอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า เพราะกาพย์แต่ละวรรคบรรจุคำได้น้อยกว่ากลอน จึงทำให้ลีลาของกาพย์ไปอย่างรวดเร็ว เหมาะแก่การบรรยายหรือการเดินเรื่องในบทละคร เมื่อนำมาใช้เฉลิมพระเกียรติจึงอาจไม่สามารถแสดงความสง่างามได้เต็มที่ ดังที่ Rakmanee (2008, p. 172) กล่าวไว้สรุปได้ว่า กาพย์มีผู้สันนิษฐานที่มาจากบาสันสกฤต และเป็นของไทยมาแต่เดิม ทั้งมีจำนวนบาท จำนวนวรรค จำนวนคำ ไม่เป็นเลขคู่เสมอไป และไม่มีสัมผัสเชื่อมโยงกันทุกวรรค ผู้วิจัยจึงเป็นว่าอาจเป็นไปได้ที่ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเคร่งครัดหรือสง่างามน้อยกว่าคำประพันธ์อื่นที่กล่าวมาข้างต้นบ้าง ส่วนร้อยซึ่งไม่พบเลยนั้น น่าจะเนื่องจาก สลีลาใกล้เคียงกับร้อยแก้วมาก จึงอาจแต่งให้มีความสง่างามได้ยาก ดังที่ Rakmanee (2008, p. 174) กล่าวไว้สรุปได้ว่า ร้อยเป็นร้อยกรองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับร้อยแก้วมากที่สุด และไม่มีกำหนดคณะไว้ชัดเจน มีความเป็นร้อยกรองเพียงการเชื่อมโยงสัมผัสต่อกันไปทุกวรรค จึงอาจสรุปได้ว่าเมื่อร้อยมีได้เคร่งครัดในฉันทลักษณ์อย่างคำประพันธ์ประเภทอื่น จึงอาจทำให้รู้สึกได้ว่าเป็นร้อยกรองที่มีความสง่างามน้อยกว่าประเภทอื่นไปด้วยเมื่อต้องการใช้เพื่อการสรรเสริญ สดุดี หรือเทิดทูน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาภาพสะท้อนทางภาษาและวัฒนธรรมในบทประพันธ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในประเด็นอื่น โอกาสอื่นรวมทั้งช่วงเวลาอื่น จะทำให้เห็นภาพของพระมหากษัตริย์ในสังคมปัจจุบันได้มากขึ้น

References

- Bangdueansathitphitthayakhom School. (2019). **The 28th day of July, Great Day (Benediction on occasion of celebration of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/Q76jS> (In Thai)
- Charoen Pokphand Group. (2019). **Long Live the King (Benediction on occasion of the royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/cXZqm> (In Thai)
- Charoensuk, V. (2018). The beauty of literary art in Sepha Khun Chang Khun Phaen. *Journal of Graduate School, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage*, 12 (3), 266-279. (In Thai)
- Chiranitkun, A. (2019). **The eulogy of coronation of the king Rama X**. <https://shorturl.asia/CxsgE> (In Thai)
- Chitchamnong, D. & Wannachot, A. (1992). **Principal Characteristics of Thai Language (2nd ed.)**. Pattani: Prince Songkla University. <https://shorturl.asia/8NeHz> (In Thai)
- Chomchinda, S. (2020). **The auspicious birthday anniversary of HM King (Benediction on occasion of celebration of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/57ao6> (In Thai)
- Chomtharak, W. (2020a). **Cerebration on the king's birthday anniversary (Benediction on celebration of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/t8Opz> (In Thai)
- Chomtharak, W. (2020b). **His Majesty Emperor (Benediction on occasion of royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/t8Opz> (In Thai)
- Dhammagosako, P.S. (2019). **Ascending the throne by righteousness (Benediction on occasion of the royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/0uSaQ> (In Thai)
- Intho, O. (2019). **Eulogy Poem**. <https://shorturl.asia/tQMCo> (In Thai)

- Khammakhiao, C. (2019a). **Long Live the King (Benediction on occasion of celebration of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday Anniversary)**. <https://shorturl.asia/MwdG1> (In Thai)
- Khammakhiao, C. (2019b). **Benediction on giving blessings on occasion of celebration of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/MwdG1> (In Thai)
- Khammakhiao, C. (2020). **The 28th day of July Anniversary (Benediction on occasion of celebration of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/8NeHz> (In Thai)
- Khophonklang, N. (2020). **Long live the King (Benediction on celebration of HM king Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/6AFKJ> (In Thai)
- Laor, S. (2019). **Ascending the throne for daybreak and upholding the State (Benediction on occasion of the royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/h15QU> (In Thai)
- Manlikamat, K. (1992). **Literary Criticism**. Bangkok: Ramkhamheang University Press. (In Thai)
- Ministry of Industry. (2020). **Long Live the King (Benediction on occasion of celebration of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/aufgfp> (In Thai)
- Nanti, A. (2019). **A great pleasure of all Thais (Benediction on the royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/9YWJP> (In Thai)
- Naseeken, K. (2019). Values of Lilit Akhra Silapinas as Eulogy literature. **Manutsayasat Wichakan**, 26 (1), 24-60. (In Thai)
- Natchamnong, T. (2019). **A world record, history, and great event (Benediction on occasion of the royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/lR7WD> (In Thai)
- National Research Council of Thailand. (2022). **A Study of the King Mongkut Duties on His Period**. <https://shorturl.asia/vsytL> (In Thai).

- Nimmanhemin, P. (1999). Image of Thai King from Eulogy Literature. **Thai Language and Literature**, 17 (1), 1-24. (In Thai)
- Phaengtai, M. (2020). **Long Live the King (Benediction on occasion of cerebation of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/aw/vl> (In Thai)
- Phakmaruek, S. (2020). **Cerebation in honor of the king with great pleasure (Benediction on occasion of cerebation of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/8UBT6> (In Thai)
- Phatthong, S. (2020). **Eulogy of the king with respect (Benediction on occasion of cerebation of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/wqaFI> (In Thai)
- Pramoj, K. (1982). **Thai Characteristics Vol. 1: Background**. Bangkok: Thaiwatthanaphanit. (In Thai)
- Rajamangala University of Technology Lanna. (2019). **Benediction on occasion of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary**. <https://shorturl.asia/QbRPe> (In Thai)
- Rakmanee, S. (2008). **Figure of Speech**. Bangkok: Sainamchai. (In Thai)
- Ratnaprechachai, N. (2011). **An analytical study of Language usage and contents of congratulatory poetry reflected to her royal highness princess, Galyani Vadhana's Image (Master's thesis)**. Kasetsart University. (In Thai)
- Royal Institute. (2013). **The Royal Institute Dictionary of A.D 2011**. Bangkok: Nanbeebooks. (In Thai)
- Saengthaksin, Y. (1994). **Literature of Eulogy**. Bangkok: Teachers' Council of Trade Organization. (In Thai)
- Saint Maria Chiangmai School. (2019). **Long live the king (Benediction on occasion of cerebation of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/2nYCK> (In Thai)

- Sakoolrukkwamsook, P. (2011). **The figures of speech dealing with the king in the eulogies from Ayuthaya period to early Rattanakosin period (Master's thesis)**. Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Sakoolrukkwamsook, P. (2017) Beyond gods and human: The king's status in Thai Eulogies. **Journal of Liberal Arts RMUTT**, 1 (1) 1-13. (In Thai)
- Sangcharean, P. (1985). **An analysis of verse on the King's birthday, December the fifth (Master's thesis)**. Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Sonphrom, K. (2020a). **Coronation ceremony on the fourth of May (Benediction on the royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/QBCcy> (In Thai)
- Sonphrom, K. (2020b). **His effort to inherit and create the heroic work (Benediction on occasion of celebration of the king's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/QBCcy> (In Thai)
- Sueabunsi, S. (2019). **Ascending the throne on the fourth day of May (Benediction on the occasion on the royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/A15r4> (In Thai)
- Thai Parliament Radio and Television. (2020). **He who was the commander of Thai Army who was taken an oath of allegiance by All Thais (Benediction on occasion for celebration of the royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/PQ8S3> (In Thai)
- Thasanon, S. (2020). **Cerebration of parasol, victory, supremacy of state and celebration of the moral of Thai state (Benediction on occasion of celebration of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/a5zrW> (In Thai)
- Vingvon, S. (1987). **An analytical study of the eulogies for kings (Doctoral Dissertation)**. Chulalongkorn University. (In Thai)
- Waichanya, S. (2019). **A Splendorous reign and a prosperous city (Benediction on the occasion of celebration of HM king Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. <https://shorturl.asia/B5CTA> (In Thai)

- Warasitthichai, K. (2006). Literary Appreciation of Royal ceremony as the Eulogy Literature. **Wannawithat**, 6, 31-71. (In Thai)
- Wibunchutikun, S. (2019). **From the splendidous, auspicious Ganga, great river (Benediction on occasion of the royal ceremony of the coronation)**. <https://shorturl.asia/C8ZDj> (In Thai)
- Wibunchutikun, S. (2020). **It was a nectar taken for great pleasure (Benediction on occasion of cerebation of HM King Maha Vajiralongkorn's birthday anniversary)**. [.https://shorturl.asia/UWtO0](https://shorturl.asia/UWtO0) (In Thai)
- Wichayapakon, K. (1991). **Basic Principle for Study of Short Story and Novel**. Phitsanulok: Faculty of Humanities, Naresuan University. (In Thai)
- Yeekengaem, S. (2021). The Literary Strategies and Otherness Images of Poetry of Angkarn Chanthathip. **Journal of Humanities and Social Sciences, Ubonratchathani Rajabhat University**, 12 (2), 225-241. (In Thai)